

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 264/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátska kancelária VERIONS, s. r. o., Radvanská 21, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 5Co/109/2023-1256, 5Co/110/2023, 5Co/111/2023 z 31. januára 2024 v časti výroku, ktorým bolo potvrdené uznesenie Okresného súdu Bratislava I č. k. 22C/343/2004-502 z 5. decembra 2013 o náhrade trov konania, takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .
2. Návrhu na odklad vykonateľnosti **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 12. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia základného vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením krajského súdu v časti jeho potvrdzujúceho výroku vo vzťahu k výroku uznesenia okresného súdu č. k. 22C/343/2004-502 z 5. decembra 2013 o náhrade trov konania (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Navrhuje uznesenie v napadnutom rozsahu zrušiť a v rozsahu zrušenia vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom. Súčasne žiada, aby ústavný súd podľa § 129 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odložil vykonateľnosť uznesenia krajského súdu v jeho napadnutej časti.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 22C/343/2004 sa sťažovateľ podanou žalobou

domáhal proti Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom obrany Slovenskej republiky, zaplata 80 455,77 eur s príslušenstvom z titulu odškodnenia choroby z povolania, pričom uplatňovaná suma predstavovala náhradu za bolesť a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktoré boli vyčíslené znaleckými posudkami.

3. Rozsudkom č. k. 22C/343/2004-1056 zo 14. marca 2017 okresný súd žalobu sťažovateľa zamietol pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie, keďže nositeľom subjektívnej povinnosti vyplývajúcej z hmotného práva nebolo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ani Ministerstvo obrany Slovenskej republiky. Predmetný rozsudok bol ako vecne správny potvrdený rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5Co/320/2017, 5Co/321/2017 a 5Co/322/2017 z 28. novembra 2019, proti ktorému sťažovateľ podal dovolanie. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1Cdo/188/2020 z 24. augusta 2022 bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté pre jeho neprípustnosť.

4. Na základe ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavný súd nálezom sp. zn. I. ÚS 215/2023 z 18. júla 2023 vyslovil porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu z 28. novembra 2019 a uznesením najvyššieho súdu z 24. augusta 2022. Predmetné rozhodnutia všeobecných súdov zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

5. Po vrátení veci krajský súd v intenciách nálezu ústavného súdu napadnutým uznesením (prvým výrokom) zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 22C/343/2004-1056 zo 14. marca 2017 podľa § 389 ods. 1 písm. b) a c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a vec mu vrátil na ďalšie konanie a (druhým výrokom) potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP uznesenie okresného súdu č. k. 22C/343/2004-262 z 10. novembra 2010 a uznesenie okresného súdu č. k. 22C/343/2004-502 z 5. decembra 2013 v časti výroku, ktorým bol sťažovateľ zaviazaný nahradiť Sociálnej poisťovni trovy konania v sume 1 826,57 eur. Považoval za vecne správne rozhodnutie okresného súdu z 5. decembra 2013 o povinnosti sťažovateľa nahradiť Sociálnej poisťovni trovy konania, keďže sťažovateľ späťvzatím žaloby vo vzťahu k nej zaviniel zastavenie konania. Aplikáciu § 257 CSP (resp. § 150 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016) nepovažoval za opodstatnenú, keďže dôvody označené sťažovateľom v podanom odvolaní neboli takými dôvodmi hodnými osobitného zreteľa, pre ktoré by Sociálnej poisťovni nemala byť náhrada trov konania priznaná.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti atakujúcej napadnuté uznesenie krajského súdu v časti jeho (druhého) výroku, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie okresného súdu o náhrade trov konania, vyjadruje nesúhlas s tvrdením konajúcich súdov, že zaviniel zastavenie konania. Zastáva názor, že v danom prípade existovali dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle § 257 CSP, pre ktoré nemala byť pôvodne žalovanej Sociálnej poisťovni priznaná náhrada trov konania. Uvádza, že práve žalovaná Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, v priebehu konania navrhla, aby do konania na jej strane vstúpila Sociálna poisťovňa. O pripustení vstupu Sociálnej poisťovne rozhodol okresný súd uznesením zo 14. augusta 2006. Sťažovateľ následne navrhol, aby Sociálna poisťovňa z konania vystúpila, o čom okresný súd rozhodol

uznesením z 31. januára 2009. Okresný súd síce opätovne rozhodol uznesením z 8. februára 2013 o pripustení vstupu Sociálnej poisťovne do konania na základe návrhu sťažovateľa, avšak predmetný návrh nebol odôvodnený a sťažovateľ nebol v tom čase právne zastúpený. Po prevzatí právneho zastúpenia sťažovateľa jeho právny zástupca adresoval okresnému súdu vyjadrenie, že Sociálnu poisťovňu nepovažuje za pasívne vecne legitimovanú, preto okresný súd uznesením z 5. decembra 2013 konanie vo vzťahu k nej zastavil a sťažovateľovi uložil povinnosť nahradiť vzniknuté trovy konania. Je teda zrejmé, že okresný súd rezignoval na svoju povinnosť posúdiť dôvodnosť návrhu na vstup ďalšieho účastníka do konania, hoci mu táto vyplývala z v tom čase platného a účinného § 92 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Podľa názoru sťažovateľa preto zastavenie konania nezavinil, ale bolo zapríčinené postupom súdu prvej inštancie, ktorý pripustil vstup Sociálnej poisťovne do konania na základe neodôvodneného návrhu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie v bode 1 označených práv podľa ústavy a dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu vo výroku, ktorým bolo potvrdené uznesenie okresného súdu z 5. decembra 2013 o povinnosti sťažovateľa nahradiť pôvodne žalovanej Sociálnej poisťovni trovy konania. Zásah do svojich ústavou a dohovorom garantovaných práv sťažovateľ identifikuje v ústavne nekonformnom právnom posúdení otázky náhrady trov konania z dôvodu nesprávneho posúdenia jeho zavinenia na zastavení konania.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

8. S ohľadom na sťažovateľom vymedzený predmet ústavnoprávneho prieskumu, ktorým je výrok uznesenia krajského súdu týkajúci sa náhrady trov konania, ústavný súd považuje za žiaduce poukázať na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016). Ústavný súd sa k problematike trov konania stavia nanajvýš rezervovane, podrobuje ju obmedzenému ústavnoprávnenému prieskumu, pričom k zrušeniu napádaného výroku o trovách konania pristupuje skutočne iba výnimočne. Tento prístup vychádza z názoru, že rozhodnutie o trovách konania má vo vzťahu k veci samej jednoznačne akcesorickú povahu a samo osebe väčšinou nedosahuje takú intenzitu, ktorá je spôsobilá porušiť základné práva a slobody, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. To však ale neznamená, že rozhodnutiami o trovách konania nemôže dôjsť k porušeniu práv sťažovateľa. Otázka náhrady trov konania môže nadobudnúť ústavnoprávnu dimenziu v prípade takého postupu všeobecného súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (obdobne napr. IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 341/2012, II. ÚS 837/2015).

9. Ústavný súd v zmysle petitu ústavnej sťažnosti pristúpil k preskúmaniu napadnutého (druhého) výroku uznesenia krajského súdu, keďže proti nemu nie je prípustné dovolanie z dôvodu namietaného nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 CSP, ktoré tvorí podstatu argumentácie sťažovateľa predostretej v ústavnej sťažnosti.

10. Z relevantnej časti napadnutého uznesenia krajského súdu vyplýva, že predmetom odvolania sťažovateľa bola námietka o existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa v zmysle § 257 CSP (resp. predtým § 150 Občianskeho súdneho poriadku), pre ktoré nemala byť žalovanej Sociálnej poisťovni priznaná náhrada trov konania. Sťažovateľ považoval za okolnosti odôvodňujúce aplikáciu predmetného výnimočného ustanovenia samotný charakter konania o náhradu škody na zdraví, jeho zlý zdravotný stav, nepriaznivú finančnú situáciu, ako i skutočnosť, že pôvodne žalovaná Sociálna poisťovňa je organizáciou disponujúcou odborne zameranými zamestnancami, ktorí sú spôsobilí v konaní stranu zastupovať a zabrániť tak vzniku neprimeraných trov právneho zastúpenia.

11. Ťažisko sťažnostnej argumentácie je však založené na tvrdení sťažovateľa o nesprávnom právnom posúdení otázky jeho zavinenia na zastavení konania. Z uvedeného je zrejmé, že argumentácia sťažovateľa v podanom odvolaní, ktoré viedlo k vydaniu napadnutého uznesenia krajského súdu, bola odlišná od argumentov uvedených v jeho ústavnej sťažnosti (bod 6 tohto uznesenia), čo napokon aj sám sťažovateľ potvrdzuje v dôvodoch ústavnej sťažnosti. V tejto súvislosti je potrebné akcentovať, že vo vzťahu k argumentácii sťažovateľa sa uplatňuje tzv. kritérium materiálnej subsidiarity, ktoré znamená, že sťažovatelia môžu v ústavnej sťažnosti argumentovať len tým, čím argumentovali pred všeobecnými súdmi (porov. uznesenie č. k. II. ÚS 191/2015). Uvedené je zároveň aj vyjadrením zásady minimalizácie zásahov ústavného súdu do rozhodovania všeobecných súdov. Ústavný súd má kompetenciu zasiahnuť len v prípade, keď všeobecné súdy v konaní zlyhajú a ich postup alebo rozhodnutie sú ústavne neudržateľné (obdobne I. ÚS 416/2020). V rámci svojej rozhodovacej činnosti pritom ústavný súd stabilne judikuje, že nepripúšťa námietky, ktoré sťažovateľ uplatňuje po prvýkrát až v konaní pred ním samým (napr. II. ÚS 382/2013, IV. ÚS 102/2019, IV. ÚS 101/2020).

12. Ak teda sťažovateľ svoje výhrady, ktoré tvoria podstatu jeho ústavnej sťažnosti, neuplatnil v podanom odvolaní proti uzneseniu okresného súdu o náhrade trov konania z 5. decembra 2013, pripravil sa o možnosť, aby sa s nimi krajský súd v napadnutom uznesení zaoberal a adekvátnym spôsobom na ne reagoval. Predmetné námietky uplatnené sťažovateľom prvýkrát až v ústavnej sťažnosti tak nemôžu byť vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu predmetom prieskumu ústavného súdu, a preto je potrebné ústavnú sťažnosť považovať v tejto časti argumentácie za neprípustnú a ako takú ju odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

13. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa, že na jeho strane existovali okolnosti hodné osobitného zreteľa odôvodňujúce aplikáciu § 257 CSP, ústavný súd konštatuje, že ide o tvrdenie koncipované vo všeobecnej rovine, nijako nespochybnujúce právne závery odvolacieho súdu prijaté v tomto smere. Navyše, po oboznámení sa s dôvodmi napadnutého uznesenia ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd ústavne akceptovateľným spôsobom zodpovedal, prečo sa v prípade sťažovateľa (rovnako ako okresný súd) rozhodol nevyužiť zákonom umožňovanú moderáciu a neaplikovať výnimku zo zásady úspechu v konaní. V odôvodnení napadnutého rozhodnutia pritom dostatočne

vysvetlil, že sťažovateľom uvádzané skutočnosti (predmet konania, nepriaznivý zdravotný stav a finančná situácia) nepredstavujú dôvody na aplikáciu výnimočného § 257 CSP a nepriznanie náhrady trov konania úspešnej protistrane. Zároveň ústavný súd reagoval aj na odvolaciu argumentáciu sťažovateľa týkajúcu sa zriadeného právneho oddelenia Sociálnej poisťovne (bod 35 napadnutého uznesenia). Túto sťažnostnú námietku preto vyhodnotil ako zjavne neopodstatnenú a ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy:

14. Sťažovateľ porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy odvíja od porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Práve s ohľadom na argumentačné prepojenie oboch uvedených obsahových častí ústavnej sťažnosti nemohlo v dôsledku absencie porušenia základného práva zaručeného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť ani k porušeniu sťažovateľom označeného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Aj v tejto časti preto bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

III.3. K návrhu na odklad vykonateľnosti:

15. Ústavný súd zároveň nevyhovel ani návrhu sťažovateľa na odloženie vykonateľnosti uznesenia odvolacieho súdu v jeho napadnutej časti, keďže ústavnú sťažnosť odmietol v celom rozsahu z dôvodov už bližšie ozrejmených v tomto uznesení. Zo systematického výkladu právnej úpravy tohto inštitútu predbežnej, resp. dočasnej ochrany totiž vyplýva (§ 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pozn.), že pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu prichádza do úvahy vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

16. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2024

Libor Duľa
predseda senátu